Lietas Nr.A420399012
AA43-2690-15/16

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2015.gada 19.oktobrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente L.Konošonoka,
tiesneses I.Amona un S.Gintere

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras 2011.gada 4.marta lēmuma Nr.1/1-66-36-11/1019 un 2011.gada 20.jūnija lēmuma Nr.1/1-66-120-11 atzīšanu par prettiesisku, labvēlīga administratīvā akta izdošanu par /pers. A/ iecelšanu prokurora amata kandidāta statusā, kā arī morālā kaitējuma 10 000 latu (14 228,72 *euro*) apmērā atlīdzināšanu, sakarā ar Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 19.septembra spriedumu daļā.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /pers. A/, atsaucoties uz Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras (turpmāk – Ģenerālprokuratūra) izsludināto konkursu uz prokurora amata vietām, 2011.gada 13.janvārī iesniedza iesniegumu, izsakot vēlmi pretendēt uz darbu prokurora amatā.

Pieteicējs nokārtoja zināšanu pārbaudījumus un ieguva pozitīvu Prokuroru atestācijas komisijas atzinumu par atbilstību prokurora amata kandidāta statusam. 2011.gada 4.martā ģenerālprokurors pieteicējam sniedza atbildi Nr.1/1-66-36-11/1019 (turpmāk – 2011.gada 4.marta lēmums), norādot, ka pieteicējam netiek piedāvāts uzsākt darbu prokurora amata kandidāta statusā, jo izraudzīti citi kandidāti.

2011.gada 15.aprīlī pieteicējs pieteicās uz nākamo Ģenerālprokuratūras izsludināto konkursu uz prokurora amata vietām.

2011.gada 20.jūnijā ģenerālprokurors pieteicējam sniedza atbildi Nr.1/1-66-120-11 (turpmāk – 2011.gada 20.jūnija lēmums), norādot, ka pieteicējam netiek piedāvāts uzsākt darbu prokurora amata kandidāta statusā, jo izraudzīti citi kandidāti.

[2] /pers. A/ vērsās tiesā, lūdzot 2011.gada 4.marta un 20.jūnija lēmumu atzīt par prettiesisku un uzlikt par pienākumu Ģenerālprokuratūrai izdot labvēlīgu administratīvo aktu par pieteicēja iecelšanu prokurora amata kandidāta statusā, kā arī atlīdzināt morālo kaitējumu 10 000 latu (14 228,72 *euro*) apmērā.

Pieteicējs pieteikumā norāda, ka viņam nav skaidra motivācija, kādēļ viņam atteikts piedāvāt darbu prokurora amata kandidāta statusā. Lēmumi neietver pamatojumu un lietderības apsvērumus.

[3] Ģenerālprokuratūra paskaidrojumā par pieteikumu norāda, ka prokurora amata kandidāts nav prokuratūras amatpersona un ka Ģenerālprokuratūras paziņojumi pretendentam nav administratīvie akti. Pieņemot lēmumu izteikt konkrētam pretendentam piedāvājumu, ģenerālprokurors vadās pēc amata pretendenta iesniegtās informācijas, apstrādā pretendenta personas datus, tajā skaitā drošības iestāžu sniegto operatīvo informāciju. Tiesību normas neparedz personas tiesības stāties darba tiesiskajās attiecībās ar prokuratūru.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 19.septembra spriedumu pieteikums daļēji apmierināts, proti, pārsūdzētie lēmumi atzīti par prettiesiskiem un Ģenerālprokuratūrai uzdots rakstveida atvainoties pieteicējam. Savukārt daļā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu tiesvedība izbeigta.

Spriedumā, ciktāl tas attiecas uz pārsūdzēto lēmumu tiesiskuma vērtējumu un morālā kaitējuma atlīdzinājumu, norādīts turpmāk minētais.

[4.1] Tiesa, atsaucoties uz likuma „Par tiesu varu" 106.[1]panta pirmo daļu, Prokuratūras likuma 1.panta pirmo daļu, 2.pantu, 6.panta trešo daļu un 23.panta otro daļu, kā arī Satversmes tiesas 2006.gada 20.decembra spriedumu lietā Nr.2006-12-01, atzina, ka pārsūdzētie lēmumi, ar kuriem pieteicējam ir atteikts nodibināt tiesiskas attiecības, atbilst visām Administratīvā procesa likumā paredzētajām administratīvā akta pazīmēm un tādēļ ir pārsūdzami tiesā administratīvā procesa kārtībā.

[4.2] Tiesa norādīja, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 67.panta pirmo daļu administratīvo aktu izdod

rakstveidā. Savukārt panta otrās daļas 6.punkts noteic, ka rakstveidā izdots administratīvais akts satur administratīvā akta pamatojumu, it sevišķi ietverot lietderības apsvērumus.

Prokuratūras likuma 33.pants (*redakcijā, kas bija spēkā no 2003.gada 1.jūlija līdz 2012.gada 31.decembrim*) noteica, ka par prokurora amata kandidātu var būt Latvijas pilsonis, kas ieguvis augstāko juridisko izglītību, ir stažējies prokuratūrā, izpildījis stažēšanās programmu un nokārtojis kvalifikācijas eksāmenu. Kārtību, kādā prokurora amata kandidāts stažējas prokuratūrā un kārto kvalifikācijas eksāmenu, nosaka ģenerālprokurora padome.

Ar ģenerālprokurora 2006.gada 14.jūlija pavēli noteiktā „Kārtība, kādā veicama prokurora amata pretendentu atlase" (*lietas 23.-28.lapa)* citstarp paredz, ka ģenerālprokurors, iepazinies ar Prokuroru atestācijas komisijas atzinumu un izvērtējis nepieciešamību komplektēt prokuroru štata vietas konkrētās prokuratūras iestādēs, piemērotākos no pretendentiem ieceļ prokurora amata kandidāta statusā (kārtības 12.punkts).

Tādējādi kā pretendentu atlases kritērijs ir minēta viņu piemērotība prokurora amata kandidāta statusam.

Tiesa konstatēja, ka pārsūdzētajos lēmumos ietvertā norāde, ka pieteicējam netiek piedāvāta iespēja uzsākt darbu prokurora amata kandidāta statusā, jo prokuroru štata vietu komplektēšanai ģenerālprokurors ir izvēlējies citus kandidātus, nesatur nekādus saturiskus apsvērumus par to, kāda ir pieteicēja piemērotība iepretim citu (izvēlēto) kandidātu piemērotībai. Ģenerālprokurors norādījis, ka izmantojis tiesības rīkoties pēc saviem ieskatiem jeb diskrecionāro varu.

Tiesa norādīja, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 65.pantu iestādei dažkārt pastāv rīcības brīvība administratīvā akta izdošanā un tā satura noteikšanā, tomēr šī rīcības brīvība nedrīkst kļūt par aizbildinājumu, lai neievērotu Administratīvā procesa likuma 67.panta otrās daļas 6.punkta prasības par pamatojuma un lietderības apsvērumu norādīšanu administratīvajā aktā.

[4.3] Tiesa, atsaucoties uz Augstākās tiesas judikatūru, norādīja, ka pamatojuma trūkums, skatot pieteikumu par administratīvā akta atcelšanu, var tikt uzskatīts gan par tik būtisku procesuālu pārkāpumu, ka tā dēļ administratīvais akts ir atceļams, gan par tādu pārkāpumu, kurš norādāms kā administratīvā akta trūkums, bet kurš pats par sevi nerada tādas tiesiskās sekas kā administratīvā akta atcelšana. Tas izvērtējams katrā konkrētajā gadījumā. Par galvenajiem kritērijiem izmantojami divi apstākļi: 1) vai saprātīgs administratīvā akta adresāts no attiecīgā administratīvā akta pamatojuma varēja saprast, kāpēc attiecībā uz viņu izdots konkrētā satura administratīvais akts; 2) vai tiesa, pārbaudot attiecīgā administratīvā akta tiesiskumu, balstoties uz tā pamatojumu, var secināt, ka pamatojums attaisno adresātam uzlikto pienākumu.

Tiesa uzskatīja, ka pārsūdzētajos administratīvajos aktos ir pilnīgs pamatojuma trūkums, kura dēļ pieteicējam nav iespējams saprast, kāpēc attiecībā uz viņu izdoti konkrētā satura administratīvie akti, savukārt tiesai, pārbaudot attiecīgo administratīvo aktu tiesiskumu, nav iespējams izvērtēt, vai ģenerālprokurora rīcības brīvības ietvaros veiktās izvēles pamatojums attaisno pieteicējam noraidītās tiesības. Arī tiesas sēdē atbildētājas pārstāvis nevarēja norādīt nekādus apstākļus, kuri pamatotu iestādes atteikumu un kuru esību tiesa varētu pārbaudīt. Atbildētājas pārstāvja izteiktais par pieteicēja nekārtīgo rokrakstu nav atzīstams par kritēriju, kas ļautu objektīvi novērtēt pieteicēja piemērotību prokurora amata kandidāta statusam.

Tādēļ pamatojuma trūkums šajā gadījumā atzīstams par tik būtisku procesuālu pārkāpumu, kurš izraisa pārsūdzēto administratīvo aktu prettiesiskumu.

[4.4] Tiesa atsaucās uz Administratīvā procesa likuma 92.pantu, kas paredz personas tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu, kā arī Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 9.pantu un 14.pantu, kas reglamentē morālā kaitējuma atlīdzinājumu un tā apmēru.

Tiesa atsaucās arī uz Augstākās tiesas izteiktajām atziņām, ka no Latvijas Republikas Satversmes 91.pantā nostiprinātā vienlīdzības principa izriet, ka ikvienam atbilstoši viņa piemērotībai, spējām un sniegumam ir tiesības uz vienlīdzīgu piekļuvi amatiem valsts dienestā un ka tiesai jāpārbauda, vai pieteicēja izvērtēšanas procedūra bija objektīva, vai netika pārkāpts patvaļas aizlieguma un atšķirīgas attieksmes aizlieguma princips.

Tiesa konstatēja, ka šajā lietā administratīvo aktu pamatojuma trūkuma dēļ nav iespējams izvērtēt, vai pieteicēja izvērtēšanas procedūra bija objektīva, vai netika pārkāpts patvaļas aizlieguma un atšķirīgas attieksmes aizlieguma princips, un līdz ar to, vai tika nodrošinātas vienlīdzīgas tiesības uz iecelšanu prokurora amata kandidāta statusā. Tādējādi pieteicēja Latvijas Republikas Satversmē noteiktās tiesības ir būtiski aizskartas, un attiecīgi morālā kaitējuma atlīdzināšanas pamats uzskatāms par pierādītu. Turklāt pieteicējs ir centies līdzdarboties, lūdzot sniegt atteikuma pamatojumu rakstveidā, tomēr iestāde tādu pēc būtības nav sniegusi.

Tiesa uzskatīja, ka pieteicējam nav nodarīts smags tiesību aizskārums, jo ar atteikumiem iecelt pieteicēju prokurora amata kandidāta statusā nav pasliktināts pieteicēja stāvoklis, viņš nav ticis pakļauts pazemojumam un nav bijis spiests zaudēt iztikas līdzekļus, kā tas mēdz būt citās lietās par personu tiesībām ieņemt valsts amatus.

Tiesa atzina, ka zināmu gandarījumu pieteicējam sniedz pārsūdzēto lēmumu atzīšana par prettiesiskiem, un uzskatīja, ka morālā kaitējuma pietiekams atlīdzinājums ir iestādes rakstveida atvainošanās.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 19.septembra spriedumu daļā, ar kuru pārsūdzētie lēmumi atzīti par prettiesiskiem, kā arī uzdots rakstveidā atvainoties pieteicējam, Ģenerālprokuratūra iesniedza apelācijas sūdzību.

Apelācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[5.1] Tiesa nav konstatējusi, ka konkrētajā gadījumā prokurora amata pretendentu atlases kārtība būtu pārkāpta vai apstiprinājusi sevi kā nepamatotu.

[5.2] Prokurora amata kandidāts nav prokuratūras iestādes amatpersona, stažējoties prokuratūrā, prokurora amata kandidāts ir darba tiesiskajās attiecībās. Tiesa nepamatoti secinājusi, ka ģenerālprokurora paziņojumi, ar kuriem

piedāvājums stažēties prokuratūrā izteikts citām personām, ir pārsūdzami kā administratīvie akti.

[5.3] Tiesa radījusi precedentu, ka visas personas, kuras atzītas par atbilstošām prokurora amata kandidāta statusam, var prasīt izdot labvēlīgus administratīvos aktus.

[5.3] Prokurora amata pretendentiem izvirzītas paaugstinātas prasības. Ģenerālprokuroram ir ekskluzīvas tiesības vērtēt pretendentu personības, apstrādājot gan publiski pieejamu, gan arī publiski nepieejamu informāciju, tajā skaitā tādu, kas nav izpaužama trešajām personām.

[5.4] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka pieteicējs ir vācis informāciju par tiesnešu ģimenes dzīvi un dzīvesvietu, izspiedis naudu no divām tiesnesēm. Ģenerālprokuroram varēja būt neizpaužama operatīvā informācija par šīs personas citām aktivitātēm.

[5.5] Tiesa nav konstatējusi nevienlīdzīgu attieksmi attiecībā pret pieteicēju.

[6] Pieteicējs attiecībā uz apelācijas sūdzības argumentiem norāda, ka iestāde nedrīkst vākt un administratīvajā procesā izmantot informāciju, kas iegūta ar prettiesiskām metodēm. Iestāde tiesvedības laikā ir izpaudusi ierobežotas pieejamības informāciju.

[7] Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, Administratīvā apgabaltiesa ar 2015.gada 2.aprīļa lēmumu izbeidza tiesvedību lietā.

Lēmumā norādīts, ka ne pieteicējam, ne arī kādai citai personai nav subjektīvo tiesību prasīt, lai viņu ieceļ konkrētā amatā. Šādas tiesības neizriet arī no Prokuratūras likuma. Personai ir tiesības pretendēt uz šo amatu un prasīt, lai pret viņu pretendentu atlases procedūras ietvaros tiktu īstenota vienlīdzīga attieksme salīdzinājumā ar citiem pretendentiem, un šīs tiesības persona var īstenot, apstrīdot vai pārsūdzot lēmumu, ar kuru ir noslēdzies konkrētais administratīvais process iestādē.

Pieteicējs ir tiesīgs prasīt pārbaudīt tāda lēmuma tiesiskumu, ar kuru cita persona tiek iecelta amatā, uz kuru pretendēja pieteicējs. Taču šāds prasījums tiesai nav izvirzīts.

[8] Izskatījusi /pers. A/ blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas lēmumu par tiesvedības izbeigšanu, Augstākā tiesa ar 2015.gada 26.jūnija lēmumu atcēla apgabaltiesas lēmumu un nosūtīja lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Augstākā tiesa norādīja, ka pieteicējam ir subjektīvās tiesības pārsūdzēt 2011.gada 4.marta un 2011.gada 20.jūnija lēmumu un tiesai jāpārbauda šo lēmumu tiesiskums.

[9] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[10] Administratīvā apgabaltiesa, izvērtējusi procesa dalībnieku argumentus kopsakarā ar lietā esošajiem pierādījumiem, atzīst, ka apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums tā pārskatāmajā daļā ir apmierināms.

[11] Apgabaltiesa, ievērojot Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmās daļas nosacījumus un apelācijas sūdzībā izteikto lūgumu, apelācijas kārtībā pārskata pieteikumu daļā par 2011.gada 4.marta un 20.jūnija lēmumu atzīšanu par prettiesiskiem un morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

[12] Apelācijas sūdzībā vispirms izteikti iebildumi pret pirmās instances tiesas secināto, ka 2011.gada 4.marta un 20.jūnija lēmumi ir pārsūdzami administratīvajā tiesā.

Atbildi uz šiem iestādes argumentiem ir sniegusi Augstākā tiesa 2015.gada 26.jūnija lēmumā šajā lietā, atzīstot, ka 2011.gada 4.marta un 20.jūnija lēmumi ir starplēmumi un pieteicējam ir subjektīvās tiesības šos lēmumus pārsūdzēt, savukārt tiesai ir jāpārbauda to tiesiskums (*sk. Augstākās tiesas lēmuma 6. un 7.punktu*). Tādēļ iestādes argumenti par pieteikuma pieļaujamību ir noraidāmi.

[13] Pirmās instances tiesa, novērtējot lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, ir secinājusi, ka Ģenerālprokuratūra, izdodot pārsūdzētos lēmums, nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 67.panta otrās daļas 6.punkta prasības, tādējādi pieļaujot procesuālu pārkāpumu. Tiesa arī atzinusi, ka pamatojuma trūkums konkrētajā gadījumā ir uzskatāms par būtisku procesuālu pārkāpumu, kurš izraisa pārsūdzēto lēmumu prettiesiskumu. Apgabaltiesa šo vērtējumu atzīst par pareizu un atbilstoši Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturtajai daļai pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motīviem (*sk. šā sprieduma 4.2.-4.3.punktu*), tos neatkārtojot.

[14] Pretēji apelācijas sūdzībā paustajam viedoklim apgabaltiesa nesaskata, ka šajā lietā tiesa radītu precedentu, kas ļautu visām personām, kuras Prokuroru atestācijas komisija ir atzinusi par atbilstošām prokurora amata kandidāta statusam, prasīt izdot labvēlīgus administratīvos aktus. Prasījums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu (arī jautājums par šāda prasījuma pieļaujamību) šajā lietā pēc būtības nav vērtēts. Konkrētajā gadījumā ir vērtēts tikai pārsūdzēto lēmumu

tiesiskums.

Apgabaltiesa arī neapšauba apelācijas sūdzībā norādīto, ka prokurora amata pretendentiem tiek izvirzītas stingras prasības un ka ģenerālprokuroram ir plaša rīcības brīvība vērtēt iespējamā prokurora amata kandidāta personību. Vienlaikus apgabaltiesa norāda uz nepieciešamību pamatot administratīvo aktu. Šajā lietā tieši pamatojuma trūkums rada pārsūdzēto lēmumu prettiesiskumu. Turklāt pamatojuma trūkuma dēļ tiesai arī nav iespējams pārliecināties, vai prokurora amatu kandidātu atlases process ir bijis tiesisks.

Apgabaltiesa pieļauj, ka, vērtējot iespējamos prokurora amata kandidātus, var tikt ņemta vērā dažāda informācija, tajā skaitā operatīvā informācija, kas nav atklājama trešajām personām. Tomēr administratīvā akta pamatojuma princips arī neprasa atklāt tādu informāciju, kas nav izpaužama. Pamatojuma princips prasa padarīt administratīvo aktu saprotamu tā adresātam, norādot tik daudz informācijas, cik konkrētajā gadījumā ir iespējams un pieļaujams. Savukārt pārsūdzētajos lēmumos ir pilnīgs pamatojuma trūkums.

Apelācijas sūdzībā norādītie apstākļi par pieteicēja izdarīto noziedzīgo nodarījumu nevar tikt vērtēti kā novēloti sniegts pamatojums atteikumam 2011.gadā pieteicēju iecelt prokurora amata kandidāta statusā, jo no lietas materiāliem izriet, ka prettiesiskās darbības veiktas 2012.gada aprīlī (*lietas 38., 47.-53.lapa*).

[15] Apgabaltiesa atzīst par pareizu arī pirmās instances tiesas vērtējumu attiecībā uz morālā kaitējuma atlīdzinājumu (*sk. šā sprieduma 4.4.punktu*), tādēļ tam pievienojas. Apelācijas sūdzībā nav norādīts neviens arguments, kādēļ pirmās instances tiesas vērtējums būtu nepareizs.

[16] Attiecībā uz apelācijas sūdzībā izteikto lūgumu uzlikt pienākumu pieteicējam atmaksāt Ģenerālprokuratūrai tās samaksāto valsts nodevu apgabaltiesa norāda, ka procesuālo tiesību normas, kas reglamentē tiesvedības procesu administratīvajā tiesā, šādu iespēju neparedz. Ikvienam procesa dalībniekam ir jāmaksā valsts nodeva par apelācijas sūdzību, bet atbilstoši Administratīvā procesa likuma 126.panta regulējumam tikai pieteicējam ir tiesības saņemt atpakaļ samaksāto valsts nodevu tajos gadījumos, kad pieteikums ir pilnībā vai daļēji apmierināts. Tādēļ arī šajā lietā par labu pieteicējam no atbildētājas Latvijas Republikas saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu ir piespriežama valsts nodeva par pieteikuma iesniegšanu 28,46 *euro* apmērā (*lietas 16.lapa*).

Valsts nodeva atbilstoši Ministru kabineta 2013.gada 12.februāra noteikumu Nr.85 „Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 13.punktam atlīdzināma no Ģenerālprokuratūras budžeta līdzekļiem.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

apmierināt daļēji /pers. A/ pieteikumu.

Atzīt par prettiesisku Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras 2011.gada 4.marta lēmumu Nr.1/1-66-36-11/1019 un 2011.gada 20.jūnija lēmumu Nr.1/1-66-120-11.

Uzdot Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūrai viena mēneša laikā no šā sprieduma spēkā stāšanās dienas rakstveidā atvainoties /pers. A/.

Piespriest no Latvijas Republikas par labu /pers. A/ viņa samaksāto valsts nodevu 28,46 *euro* apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente L.Konošonoka

Tiesneses I.Amona

S.Gintere